

Socialförvaltningen
Hanna Flod, Utvecklingsledare

2024-05-30

Dnr SON 2024-754

Social- och omsorgsnämnden

Villkor för utbetalning av ekonomiskt stöd enligt 9 § p.2 lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), revidering

Förslag till social- och omsorgsnämndens beslut

1. Villkor för utbetalning av ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för personlig assistans enligt 9 § p.2 LSS, revideras enligt Socialförvaltningens förslag att gälla från 1 oktober 2024.

Ärende

Förvaltningen har utrett kommunens förutsättningar för utbetalningar av ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för personlig assistans och omständigheter som visar faktiska kostnader för personlig assistans. Kommunens skyldighet att utge ersättning för personlig assistans avser de verkliga kostnaderna för assistansen i den mån de kan bedömas som skäliga.

Den verkliga kostnaden per assistanstimme varierar beroende på omständigheter såsom kollektivavtal, anställningsform eller om assistenten är närstående. Beräkningen påvisar skäliga kostnader per utförd assistanstimme. Det föreslagna beloppet innefattar ett tillägg om 3 procent per timma för att lämna marginaler för omställning under 2024 samt ta höjd för löneöversyn 2025.

Schablonersättning per utförd assistanstimme för assistenter som omfattas av kollektivavtal avrundat till närmsta heltal: 303 kronor.

Schablonersättning per utförd assistanstimme för assistenter som är närstående och omfattas av kollektivavtal (Ej PAN) avrundat till närmsta heltal: 289 kronor

Schablonersättning per utförd assistanstimme för assistenter som inte omfattas av kollektivavtal eller går under PAN-anställningar (anhörigvård) avrundat till närmsta heltal: 261 kronor.

Förvaltningen har tagit fram förslag på reviderade villkor för utbetalning av ekonomiskt stöd i de fall en individ med beslut enligt 9 § 2 LSS köper

assistans av en assistansanordnare eller är egen arbetsgivare. Villkoren tydliggör vilket ansvar social- och omsorgsnämnden, den assistansberättigade och assistansbolag har att förhålla sig till vad gäller utbetalning av ekonomiskt stöd samt stärker förvaltningens förutsättningar att arbeta strukturerat mot felaktiga utbetalningar och välfärdsbrott.

Beslutsunderlag:

Tjänsteskrivelse – Villkor för utbetalning av ekonomiskt stöd till personlig assistans enligt 9 § p.2 lagen och stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), revidering. 2024-05-30

Bilaga 1. Villkor för utbetalning av ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för personlig assistans enligt 9 § p.2 LSS

Bilaga 2. Nuvarande villkor för ersättning till personlig assistans

Bakgrund

Personlig assistans kan ges genom kommunen med stöd av 9 § p. 2 lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) eller genom Försäkringskassan enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken (SFB). Av 9 § p.2 LSS följer att kommunen kan ge personlig assistans i form av biträde av personlig assistent eller som ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för personlig assistans.

Reviderade villkor för ekonomiskt stöd till personlig assistans

Under hösten 2023 genomförde förvaltningen en kartläggning och riskanalys över förvaltningens processer för utbetalningar av ekonomiskt stöd och merkostnader enligt 9 § p.2 LSS, som social- och omsorgsnämnden (nämnden) ansvarar för. Arbetet visar på att nämnden har stora utmaningar att kontrollera och följa upp dessa utbetalningar. En av åtgärderna är att revidera nuvarande villkor som reglerar utbetalningarna. Syftet med föreslagen revidering är ökad rättssäkerhet och tydlighet vad som gäller vid utbetalningar enligt denna paragraf. Föreslagna villkor stämmer överens med rådande rättspraxis.

Intern och extern tydlighet

Föreslagna villkor innehåller förtydliganden av ansvar och krav som redan åligger berörda parter. Nuvarande villkor dikterar ansvar och krav ställt gentemot assistansanordnare. Kommunen eller nämnden har inget avtalsförhållande gentemot assistansanordnare varför nuvarande villkor behöver revideras för att säkerställa rättssäkerhet och möjliggör förutsättningar att arbeta strukturerat med kontroll, uppföljning och utbetalningar av ersättningar för personlig assistans. Genom att följa dessa villkor minskar risken för felaktiga utbetalningar och upprätthåller kvalitet i assistansen.

Biträde av assistent **eller** ekonomiskt stöd

Biträde av personlig assistent innebär att nämnden ansvarar för att bistå den assistansberättigade med personlig assistans. Under de omständigheterna är kommunen utförare av insatsen. Den assistansberättigade kan också välja att i stället motta ekonomiskt stöd till skäliga kostnader. Det innebär att den assistansberättigade antingen själv agerar arbetsgivare till assistenterna eller köper assistansen av en assistansanordnare. I dagsläget är det cirka 79% av antalet individer med beslut om personlig assistans enligt 9 § p.2 LSS som erhåller ekonomiskt stöd för köp av personlig assistans i Linköpings kommun. 2023 ersattes 174 537 LSS-beslutade assistanstimmar utförda av privata assistansanordnare eller egna arbetsgivare.

Differentierade nivåer av ekonomiskt stöd

Assistansersättning

Den statliga assistansersättningen regleras genom av regeringen årligen fastställt schablonbelopp. För året 2024 uppgår schablonbeloppet till 332,60 kronor per assistansstimme. Ersättningen betalas ut från Försäkringskassan (FK) med samma belopp per timme oavsett vilka kostnader som den assistansberättigade har för assistansen. Ersättningen är avsedd att täcka kostnader för:

1. Löne- och lönebikostnader - samtliga lönekostnader och kostnadsersättningar till anställda, lagstadgade sociala avgifter, särskild löneskatt, premier för försäkringar, skattepliktiga förmåner och andra liknande ersättningar och kostnader.
2. Assistans- och utbildningsomkostnader - kostnader för personliga assistenter i samband med gemensamma aktiviteter utanför bostaden. Som exempel kan nämnas resekostnader för assistenterna samt inträdesavgifter och liknande kostnader för assistenter vid aktiviteter tillsammans med den assistansberättigade. Med utbildningsomkostnader avses kostnader för kurser, lärare och föreläsare samt lokaler för utbildning och fortbildning av assistenter och assistansberättigade. Vidare avses kostnader för handledning av assistenter utöver lönekostnader för assistenterna.
3. Kostnader för arbetsmiljöinsatser - kostnader för att stärka arbetet för en god arbetsmiljö för de personliga assistenterna. Till exempel kostnader för hjälpmedel av enklare slag, kostnader för att lösa arbetsmiljöfrågor, insatser för att möjliggöra personalens hygien och för att ordna med jourrum till assistenten. Assistansersättningen bör inte täcka kostnader för andra hjälpmedel än kostnader för enklare arbetstekniska hjälpmedel som exempelvis handskar och förkläden.
4. Personalomkostnader - kostnader för företagshälsovård, friskvård, kaffe, hudkräm, tvål och liknande till assistenterna samt personalarrangemang, personaldagar och liknande aktiviteter.
5. Administrationskostnader - kostnader för att administrera assistansen. Det kan till exempel handla om kostnader för köp av administrativ hjälp, inventarier, resor, revision, företagsförsäkringar samt kostnader till arbetsgivar- och branschorganisation eller liknande.

Fördelning av kostnader

Någon aktuell uppställning över hur assistansersättningen beräknas i de olika delarna ovan kan Socialförvaltningen inte hitta. Enligt Riksförsäkringsverkets (RFV) tidigare allmänna råd (RAR 2002:6, numera upphävt) gällde att ersättningen fördelades på så sätt att löne- och lönebikostnader skulle omfatta

minst 87 procent av schablonbeloppet. Övriga 13 procent skulle fördelas som följande (FKAR 2010:14):

- administrationskostnader, 5-8 procent,
- utbildningsomkostnader, 2-3 procent,
- assistansomkostnader, 1-2 procent,
- arbetsmiljöinsatser och personalomkostnader, 1-2 procent.

Ekonomiskt stöd till skäliga kostnader

Någon bestämmelse som närmare reglerar den ersättning som nämnden ska utge för personlig assistans enligt LSS finns inte. Kommunens skyldighet att utge ersättning avser dock samma slags kostnader som den statliga assistansersättningen. Enligt rättspraxis¹ gäller att kommunens skyldighet att utge ersättning avser de verkliga kostnaderna för assistansen i den mån de kan bedömas som skäliga. Linköpings kommun betalar i dagsläget ut ersättning motsvarande det statliga schablonbeloppet förutom i de fall assistansen utförs av en närstående.

Andra kommuner

Många kommuner har frångått den statliga schablonen till att använda egna beräkningsmodeller eller att betala ut den verkliga kostnaden. Efter en genomgång av några olika modeller kan konstateras att det är två huvudsakliga frågor som varit avgörande för uppläggen; anhöriga som anställda och villkor för ob-tillägg.

Uppsala utger 293 kronor per assistanstimme eller 332,60 kronor per timme om beslutet fastställer assistansbehov under dygnsvilan. Katrineholms kommun har liknande upplägg.

Borås stad ersätter en utförd assistanstimme med 302 kronor. Norrköpings kommuns ersättningsnivå uppgår till 303 kronor per utförd timme. Samtliga belopp avser 2024 års ersättningsnivå.

Beräkningsmodell

Försäkringskassans beskrivning av vilka kostnader som assistansersättningen avser täcka är vägledande även för vad ekonomiskt stöd bör avse. Det finns flera anledningar att differentiera det ekonomiska stödet som utges till skäliga kostnader för personlig assistans.

De omständigheter som framstår som mest avgörande för de kostnader som uppstår för personlig assistans är kollektivavtal, anställningsform eller om assistenten är närstående. Mest lämpligt skulle enligt förvaltningen vara att

¹ HFD 753-756-16 (2016)

betala ut de verkliga kostnaderna. Det skulle dock kräva omfattande administrativa utredningsinsatser. Därav har tre differentierade schablonbelopp framräknats som syftar till att närmare spegla verkliga kostnader för personlig assistans än det statliga schablonbeloppet. Se figur 1.0.

Skälig lön- och lönebikostnader

Den genomsnittliga grundlönen i östra Mellansverige per timme för personlig assistans uppgick år 2022 till 146,60 kronor². Jämförelsevis har löneökningen för personliga assistenter uppgått till 2,17 procent per år för perioden 2018–2022³. En uppräknad om 2,5 procent per år har framräknats för uppskattad genomsnittlig grundlön för 2024.

Utöver grundlön bör ersättning tilläggas för den obekväma arbetstid som följer av utförandet av personlig assistans. Den senast uppdaterade uppgiften av hur stor andel av arbetstiden som kan anges som obekväma kan hämtas från SKR⁴, 11,5 procent. Även om uppgiften inte är uppdaterad sedan 2013 kan nämnas att det enligt SKR:s motsvarande cirkulär för åren 2002-2013 legat konstant i den omfattningen. De anställda som inte omfattas av kollektivavtal eller går under PAN-anställningar, ersätts inte för obekväma arbetstid.

Semesterlönetillägg uppgår till 12 procent och arbetsgivaravgiften om 31,42 procent och är lagstadgad. De flesta arbetsgivare erbjuder tjänstepension. Tjänstepensionens storlek varierar utifrån vilket avtal den anställde omfattas. Arbetsgivaren betalar dock normalt 4,5 procent av lönen i tjänstepension upp till ett visst tak. En uppskattad skälig ersättning kan därför uppgå till 6%.

Övriga kostnader

Med utgångspunkt i tidigare vägledning betraktas 13 procent av lön- och lönebikostnader som skälig kostnad för övriga poster när assistansen utförs av en assistent anställd med kollektivavtal. Anhöriga som anställda innebär som regel mindre kostnader för bland annat arbetsmiljöinsatser, utbildning, omkostnader och arbetsledning. Kostnad för obekväma arbetstid regleras i kollektivavtal och innebär lägre kostnader för arbetsgivare om kollektivavtal saknas eller om assistenten går under PAN-anställning. Övriga kostnader betraktas under dessa förhållanden som skäliga upp till 8 procent av lön- och lönebikostnader.

²

https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__AM__AM0103__AM0103A/SLP1aSSYK412/table/tableViewLayout1/?rxid=0ef6742b-4a39-46a8-9cd3-e324dae024e8

³

https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__AM__AM0103__AM0103A/SLP1aSSYK412/table/tableViewLayout1/?rxid=0ef6742b-4a39-46a8-9cd3-e324dae024e8

⁴ cirkulär 13:47, upprättat 2013

Tillägg för år 2024–2025

I beräkningen har ett tillägg om 3 procent medräknats för att täcka omställningskostnader under år 2024 samt ta höjd för löneöversyn under år 2025.

Beräkningsmodell schablonnivåer personlig assistans år 2024 - 2025				
Lön och lönebikostnader	Skälig ersättning	Anställda med kollektivavtal (kr/h)	Utan kollektivavtal eller PAN-anställning anhörig (kr/h)	Närstående med kollektivavtal (kr/h)
Genomsnittlig grundlön, kronor per timme (2024)	153,3	153,3	153,3	153,3
OB-tillägg	11,5%	17,62		17,62
Semesterlönetillägg	12%	18,39	18,39	18,39
Arbetsgivaravgift	31,42%	59,48	53,09	59,48
Pensionsavgifter	6%	11,35	10,30	11,35
Övriga kostnader	13% resp. 8 %	33,81 (13%)	18,8 (8%)	20,81 (8%)
Skälig kostnad per utförd assistanstimme		293,95	253,88	280,95
Skälig kostnad per utförd assistanstimme inkl. tillägg	3%	302,76	261,49	289,37

Figur 1.0

Uppräkningstidpunkt

Regeringen beslutar årligen om höjning av schablonbeloppet för den statliga assistansersättningen. De differentierade ersättningsnivåerna i Linköpings kommun höjs därmed samtidigt och med motsvarande procentsats.

Ansöka om högre timersättning

En kommun som antar en annan ersättningsnivå än det statliga schablonbeloppet ska ge den assistansberättigade möjlighet att ansöka om

högre skälig kostnad för personlig assistans. Det ekonomiska stödet kan lämnas med upp till det statliga schablonbeloppet under förutsättning att det kan styrkas att behoven av högre faktiska kostnader överstiger kommunens schablonbelopp.

Ekonomiska konsekvenser

Det finns i nuläget ingen statistik på förvaltningen över hur många timmar av LSS-beslutade assistansen som utförs av anställda med kollektivavtal, närstående eller anställda utan kollektivavtal. En uppskattning genom medelvärde av nuvarande samt föreslagna ersättningsnivåer ger en kostnadsreducering om 5,8 mnkr per helår med 2024 års nivå. Presumtiv kostnadsreducering under 2025 är 7,1 mnkr med förutsättning att aktuellt förslag om schablonnivåer kvarstår under 2025 medan årlig uppräknings av nuvarande ersättning uteblir. Den presumtiva kostnadsreduceringen är framtagna oaktat framtida scenarion, lagändringar eller resurser för handläggning, kontroll och uppföljning.

Kommunala mål

Målområde Ekonomi

Målområde Verksamhet

[Länk till kommunfullmäktiges övergripande mål](#)

Jämställdhet

Förslaget avser villkor för utbetalning av ekonomiskt stöd samt differentierat schablonbelopp till personlig assistans oavsett könstillhörighet.

Uppföljning och utvärdering

Under 2023 ersattes 174 537 LSS-beslutade assistanstimmar utförda av privata assistansanordnare eller egna arbetsgivare. Villkoren förväntas bidra med en mer strukturerad systematik över kunskaper om hur assistansen utförs samt förvaltningens förutsättningar att kontrollera, utbetala och följa upp det ekonomiska stödet. Villkor är en färskvara som behöver hållas uppdaterad jämte utveckling av rättspraxis, regelverk och samhällskontext.

**Information eller förhandling enligt lag (1976:580) om
medbestämmande i arbetslivet**

Information eller förhandling enligt medbestämmandelagen är inte påkallad.

Socialförvaltningen

Yvonne Thilander

Beslutet skickas till:
Klicka här för att ange text.